

LinuxEXPRES 1/2004

Obsah

editorial	03
obsah	04
novinky Aktuality a zprávy z Linuxu Zajímavosti ze světa open source	05
distro Ubuntu Linux 4.10 (Martin Gurský)	08
open source Poštovní klienti (Lubomír Čevela) Azureus (Lukáš Zapletal) Tvorba webových stránek pro líné (Svatopluk Vít)	10
rozhovor Tristan Nitot	18
reportáž Invex 2004 Linux Hall 2004	20
příloha Mozilla včera, dnes a zítra (Pavel Cvrček) Mozilla Firefox 1.0 (Vlastimil Ott) Mozilla Thunderbird 0.8 (Vlastimil Ott)	21
business Nasazení linuxového serveru ve výrobní firmě (David Horký)	33
praxe Síťové nástroje v prostředí GNU/Linux (Bohdan Milar)	35
servery Mambo (Svatopluk Vít)	40
hry Abuse (Martin Janíček) Stratagus (Martin Janíček)	46
recenze knih	48
okénko do oken	49
tiráž	50

.....
Loading LinuxEXPRES

Co to je URL článku?

Každému článku publikovanému v časopise přidělíme URL, které budete moci zadat do prohlížeče. Velmi snadno a hlavně rychle se dostanete na stránku článku, kde najdete jednak doplnění, další materiály ke stažení, odkazy (abyste je nemuseli přepisovat z časopisu), příklady či výpisy kódu, případná errata a hlavně hodnocení článku a diskuzi. Vy rozhodnete o tom, jestli bylo dané téma vhodné a zda bylo kvalitně zpracované.

K tomu všemu bude stačit málo - zaregistrovat se na našem webovém sídle, čímž získáte do budoucna přístup k dalším službám, které chceme postupně zavádět. Naše webové servery jsou připraveny, 24 hodin denně, 7 dní v týdnu.

Měsíčník příznivců Linuxu
ISSN 1214-8733, MK ČR E15469

Tvorba webových stránek pro líné

Svatopluk Vít

Pokud jste se rozhodli, že je ten správný čas vytvořit si své osobní stránky, kde budete prezentovat svou osobu ať už slovy nebo bez slova pomocí fotografií, měli byste něco vědět o nástrojích pro vytváření HTML kódu.

V článku najdete popis tří zajímavých programů, které k vytvoření stránek můžete použít. Nelze jednoznačně určit vítěze, protože každý je svým zaměřením určen jiné cílové skupině. Ale třeba se inspiřujete.

Konečně se vám povedlo získat u kamaráda kousek místa na jeho webovém serveru, doménu třetí úrovně a chcete si vytvořit své vlastní stránky. Chcete to mít celkem rychle, protože nad těmi několika články a fotkami ze srazu nechcete trávit hodně času. K řešení se nabízí několik nástrojů. Chci vám představit tři způsoby, jak můžete celkem jednoduše a bez problémů vytvořit HTML kód. Nějaké znalosti se hodí, není nutné však být úplným HTML znalcem.

O autorovi:

(*1974) je počítačový samouk, momentálně však zaměstnan jako správce sítě. Hlavní pracovní náplní je práce ve Windows a příprava uživatelských školení, doma však s úspěchem používá Linux.

Odkazy:

<http://oo.o.cz>
Domovská stránka projektu OpenOffice.org

<http://nvu.com>
Domovská stránka projektu Nvu

<http://www.freguppy.org>
Domovská stránka projektu Guppy

URL článku:

<http://www.linuxexpres.cz/04d1>

OpenOffice.org

Pokud máte nainstalovaný vynikající kancelářský balík OpenOffice.org, je jeho součástí i jednoduchý editor HTML stránek. Spustíte OpenOffice.org a zvolíte Nový-HTML dokument. Otevře se před vámi HTML stránka ve WYSIWYG pohledu. Má to jednu obrovskou výhodu. Vytváříte stránku jakoby v textovém editoru a vše je na pozadí automaticky převáděno na HTML kód. Stránku tak vytvoříte velmi rychle, snadno vložíte obrázky a ještě si zkontrolujete, zda váš text neobsahuje překlepy.

Vkládání tabulek je také velmi jednoduché, pokud jednou zvládnete OpenOffice.org Writer, nemáte s vytvářením stránky zásadnější problém. Když se cítíte na to, že budete vytvářet čistý HTML kód, můžete, stačí se jen přepnout do speciálního pohledu. V této chvíli však podpora ze strany OpenOffice.org končí, protože jakékoliv vkládání HTML tagů zde není možné. Vše musíte vytvářet ručně. OpenOffice.org totiž není primárně určen k vytváření HTML kódu, nabízí jej jako alternativu k tomu, že si prostě v textovém editoru vytvoříte nějaký obsah, který ihned převedete na HTML. Je to tedy stále spíše jen textový editor.

Nehleďte v něm ani žádnou podporu následného ukládání na webserver, k tomu musíte použít další programy (FTP klient apod.)

Klady

- možnost tvorby HTML kódu převedením dokumentu;
- dobrá podpora práce s tabulkami a obrázky;
- alespoň částečná možnost ovlivnit výsledný HTML kód;

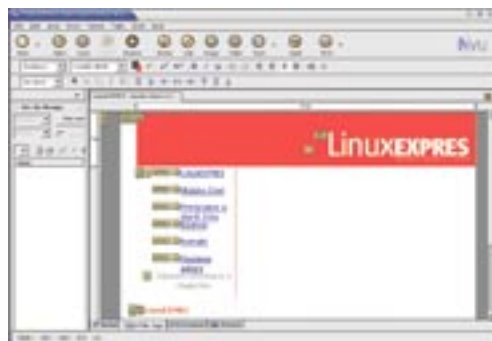
- multiplatformní (MAC OS, Linux, Windows).

Zápory

- pokud jej chcete použít jen na tvorbu HTML kódu, je balík příliš veliký (80 MB);
- při přímé editaci HTML kódu není možná jakákoliv podpora pro vkládání tagů.

Nvu

Druhým specialistou je program Nvu. Možná si vzpomenete na vestavěný HTML editor v Netscape Navigatoru. Ten se totiž osamostatnil a nyní je k dispozici pro stažení jako samostatný produkt. Je to typický HTML editor, který je zaměřen na přímou editaci HTML kódu. Jedná o velmi dobře vybavený balík, který obsahuje nejen vlastní editor,

ale také FTP klient, se kterým můžete své vytvořené stránky ihned přenést na Internet. Stačí jen zadat potřebné parametry, jako je jméno FTP serveru, uživatelské jméno a heslo.

Na editovanou stránku se můžete dívat v několika pohledech od prostého HTML kódu až po WYSIWYG zobrazení. K zobrazení je používán engine Gecko, známý všem uživatelům Mozilly/Firefoxu. V současné době je ke stažení nabízena

verze 0.5. Nenechte se zmást nízkým číslem verze, i tak je program velmi dobře použitelný. Jeho součástí je i kvalitní CSS editor. Z šikovných pomůcek bych neměl zapomenout na výborný dialog na tvorbu formulářů, pokud máte problémy s určováním správného řetězce s vybranou barvou, pomůže vám vestavěný dialog pro výběr barev (Color picker). K dispozici je i funkce pro validaci HTML kódu a hledání ukončených/neukončených párových tagů.

Nvu sice nemá k dispozici doplňování HTML tagů, vyvází to ovšem široké možnosti funkcí pro vkládání elementů HTML stránky, ať už se jedná o odkazy, zmiňované formuláře, tabulky, obrázky a další. Jako velmi užitečnou jsem shledal funkci pro otevření nějaké internetové stránky přímo v Nvu. Můžete se tak rovnou pustit do studia HTML kódu nějaké své oblíbené stránky.

Klady

- přímá editace HTML kódu s možností přepnutí do WYSIWYG editace;
- možnost rozšíření funkčnosti pomocí zásuvných modulů;
- rychlé přepínání mezi WYSIWYG editací a přímým editováním HTML;
- zabudovaný FTP klient;
- snadná správa webových sídel (jedno sídlo obsahuje několik html stránek).

Zápory

- nečeské prostředí;
- absence doplňování HTML tagů.

CMS

Posledním, trochu netypickým, řešením je použití CMS. Nechci vám ovšem nabízet obsáhlá řešení typu Mambo, PHP-Nuke či Drupal. Mluvím o CMS systému Guppy. Najdete jej na domovských stránkách www.freeguppy.org. Tento redakční systém je velmi zvláštní. Umožňuje stejný komfort jako jeho větší bratříčci, ovšem má jednu zásadní výhodu. Pro jeho zprovoznění není zapotřebí složitá konfigurace databáze (i když některé CMS ji mají velmi jednoduchou a proveditelnou přímo ze svého prostředí při instalaci). K jeho běhu je nutné mít webový server s podporou jazyka PHP. Vše ostatní je pak již ukládáno v textovém formátu. Přenos stránek z vaší lokální instalace na web server na

Internetu je velmi jednoduchý. Pomocí FTP jen přenesete celý adresář s instalací.

Co je to CMS?

CMS platí za Content Management System – česky systém pro správu obsahu. CMS systémy se prosazují zejména v poslední době, kdy se rozrůstá Internet. Firmy i jednotlivci potřebují spravovat libovolný obsah (zejména internetové stránky), což jim CMS značně usnadňuje.

V současné době mají CMS systémy mnoho podob – od jednoduchých „editorů“ pro jednu HTML stránku přes kolaborativní WIKI skripty až po komplexní redakční systémy pro více uživatelů s vestavěnou správou reklamních proužků (bannerů) a jiných věcí.

CMS systémů je pro OS Linux k dispozici mnoho – včetně těch s volnějším licencem. Problém však může nastat při instalaci, která ve většině případů vyžaduje relační databázi (obvykle MySQL) a alespoň základní znalosti konfigurace webového serveru.

„Pohodová“ instalace je přizpůsobena zejména uživatelům Windows, kteří si tak mohou stáhnout jednoduchý balík se spustitelným souborem, který nainstaluje Apache a podporu PHP na jedno kliknutí. Ale opak je pravdou – instalace v systému Linux je ještě snazší. Webový server Apache s modulem `mod_php` je součástí snad každé linuxové distribuce. Pak už jen stačí stáhnout vlastní Guppy a rozbalit jej do složky na Apache serveru. Ihned tak máte k dispozici takové pokročilé vlastnosti, jako je WYSIWYG editace obsahu, šablony, diskuzní fóra, galerie obrázků apod. Guppy podporuje skutečně pokročilé funkce, které nejsou ani v některých „pravých“ CMS běžících na databázích typu MySQL nebo PostgreSQL.

Změna vzhledu vašich stránek je otázkou několika sekund, editací HTML kódu byste tím strávili několik hodin. Komunita uživatelů je velmi aktivní a ráda vám pomůže v případě, že začnete řešit jakýkoliv pro vás neřešitel-

ný problém. Nemusíte se tak soustředit na programování stránek, zadáte jen obsah. Správa je jinak také velmi jednoduchá.

Klady

- nemusíte o HTML kódu nic vědět;
- nemusíte složitě nastavovat databázi;
- jednoduchý přenos stránek mezi hostingy;
- spousta modulů pro rozšíření funkcionality vašich stránek.

Zápory

- pokud jste hodně kreativní, nemusí vám „sešňěrování“ vzhled šablony vždy vyhovovat;
- trošku složitější instalace spočívající v rozjetí webového serveru s podporou PHP na lokálním počítači.

Závěr

Nelze jednoznačně říci, který nástroj je nejlepší. Pokud nechcete ztrácet mnoho času, vyberte si Nvu. Můžete v něm psát HTML kód nebo upravovat stránky ve WYSIWYG módu. Když chcete vytvořit stránky převodem již existujících dokumentů, můžete velmi dobře použít OpenOffice.org. Chcete-li zkusit něco nového, co se může snadno a rychle rozšiřovat o zajímavé prvky bez nutnosti znalostí toho, co je pod pokličkou, volba je jasná – Guppy. Na malé projekty se jednoznačně hodí OpenOffice.org, pro lepší zvladatelnost kódu je dobré použít Nvu a na projekty, které chcete vytvářet

na delší dobu, sáhněte po Guppy. Guppy je také vhodné ve chvíli, kdy si chcete vyzkoušet CMS a nechce se vám nějak složitě něco nastavovat. ■

Tristan Nitot

Mozilla Europe je nezisková organizace, která pomáhá rozšiřovat Mozillu a její deriváty po Evropě. Vysokým představitelem organizace je Tristan Nitot, který se narodil ve Francii před osmatřiceti lety. Je ženatý, má dvě děti a žije v Paříži.

Tristan Nitot vystudoval počítače a management a sedm let pracoval pro Netscape (později America On Line) až do července 2003, když se rozhodli tým pracující na Netscape/Mozille rozpustit. Poslední dva roky se ve firmě Netscape věnoval celé Evropě - jeho úkolem bylo tlačit na web designéry, aby jejich webová sídla pracovala pod programy Netscape/Mozilla. To byl důvod, proč se rozhodl propagovat webové standardy na různých konferencích či stránkách (např. dnes již nefunkční devedge.netscape.com), a také proč stál u zrodu Mozilla Europe.

Kdy a proč byla založena Mozilla Europe?

Mozilla Europe je neziskovou organizací s cílem pomáhat projektu Mozilla nacházet nové přispěvovatele, vývojáře a také uživatele. Dalším úkolem je také podpora zájmů našeho kontinentu v tomto projektu - například tím, že se snažíme, aby byly produkty a webové stránky přeloženy do maximálního počtu evropských jazyků.

Organizace byla založena koncem roku 2003 a naše internetové stránky byly spuštěny v únoru 2004 celkem ve čtyřech jazycích (nyní jich je šest). Počítáme samosebou i s překlady do dalších jazyků včetně češtiny, o který se postarají naši přátelé z týmu CZilla.

Jací lidé jsou v organizaci? Z jakých zemí?

Když jsme s Mozilla Europe začínali, chtěli jsme, aby organizace reprezentovala celou Evropu. Na našich stránkách snadno zjistíte, že máme spolupracovníky z Belgie, Francie, Německa nebo třeba Slovenska. Další jazykové týmy se k nám připojily, takže dnes sdružuje Mozilla Europe lidi, kteří mluví více než patnácti jazyky.

Jak mohou lidé či firmy této neziskové organizaci přispět?

Již od začátku je možné posílat peníze přes tlačítko Paypal na našich stránkách, ale rádi bychom šli dále, protože není snadné najít lidi z cizích zemí, kteří by přispěli. Velmi rádi bychom brzy spustili evropský obchod se suvenýry, který by nás částí svého zisku podporoval. Pracujeme na tom.

Ano, takový oficiální obchod v Evropě chybí. Jak se připravujete na příchod finální verze Firefoxu?

Vývojáři vědí, že úspěšný program musí být stabilní, spolehlivý a bezpečný. Ale my víme, že to je jen část úspěchu. Musíme o Firefoxu mluvit na konferencích, blogovat, vytvářet tiskové zprávy a organizovat vlastní akce na jeho podporu.

Ale v případě vydání verze 1.0 jdeme ještě dále - proto je zde web [SpreadFirefox \(www.spreadfirefox.com\)](http://www.spreadfirefox.com), který se zaměřuje na podporu programu Mozilla Firefox. Propagaci zvládá skvěle, ale doufáme, že to bude ještě lepší.

Dalším způsobem propagace je cesta Barta Decrema, který přiletěl do Evropy z Kalifornie a v Německu, Belgii, Nizozemí a Francii se setkává se zástupci tisku (více v jeho blogu www.decrem.com/bart, pozn. red.). Mozilla Europe bude mít také velký pavilon na veletrhu Interop ve Francii, kde se budou konat konference a přednášky.

Znáte už datum vydání finální verze?

Data vydání jsou stanovena proto, aby se měnila. :) Doufám, že Firefox 1.0 vydáme začátkem listopadu a taky doufám, že se na tomto datu nic nezmění; ale nikdy nevíte.

Jak funguje rozšiřování Mozilly v Evropě? Máte hmatatelné výsledky?

Působení médií je vynikající a myslím si, že se to ještě zlepší, jakmile bude Firefox dostupný i v jiných jazycích, než je angličtina (pro verzi PR to už ovšem platí, pozn. red.). Jsem také zván na mnoho konferencí, ale všechny je prostě nemůžu zvládnout.

Zajímavý nápad je implementace Mozilly ve firmách. Ušetřené peníze (minimální virové riziko, zaměstnanci pracují efektivněji) by pak mohly podpořit Mozilla Europe. Jaký je váš názor?

Na tom už pracujeme, ale společnosti s nasazením Firefoxu a Thunderbirdu otálejí. Až programy dosáhnou verze 1.0, určitě se to změní k lepšímu.

Vy jste ta pravá osoba, která může srovnat popularitu Mozilly v Evropě, Americe a dalších částech světa. Jaké jsou tedy rozdíly?

Srovnání není jednoduché. Severní Amerika je největší trh a je převážně anglofonní (USA a Kanada). V Evropě je lokalizace extrémně důležitá, protože trh není z toho pohledu jednotný. Očekáváme, že se zde Firefox stane ještě populárnějším, až budou k dispozici lokalizované verze; což se stane doufejme brzy.

Ve kterých evropských zemích je nejpopulárnější?

Na špici je Německo, následuje Velká Británie, Francie, Polsko, Itálie, Španělsko.

Existují podobné organizace jako Mozilla Europe i jinde ve světě?

S radostí jsme přivítali vznik Mozilla Japan, která navázala s Mozilla Foundation podobný vztah jako Mozilla Europe. Doufám, že se další oblasti připojí!

Jste také toho názoru, že by se měl vývoj Mozilla Suite zastavit ve prospěch vývoje Firefoxu/Thunderbirdu?

Nemám v tomto ohledu jasný názor. Myslím, že Firefox nám pomáhá získat velký podíl na trhu. Pokud jste uživatel Windows a chcete si jej vyzkoušet, máte možnost. Je menší než 5 MB, migrace je velice jednoduchá a víte, že se můžete vrátit k Internet Exploreru nebo k Opeře, pokud by vám nevyhovoval. Obvykle se to nestává, ale je dobré vědět, že to jde. Během několika hodin si Firefox oblíbíte a možná si nainstalujete i Thunderbird.

Oproti tomu je změna mailového klienta drsnější, protože tady jde o cenná data. Mozilla Suite je zralý produkt, ale nemnoho lidí se rozhodlo na něj přejít, protože to znamená zejména přenos pošty. A oni se obávají, že případný návrat zpět bude obtížný.

Podílí se Mozilla Europe aktivně na vývoji, ladění či testování?

To víte, že ano. Peter Van der Beken, spoluzakladatel Mozilla Europe, je správcem modulu (XSLT a DOM) a jedním z hlavních kritiků. On napsal jednu z prvních verzí filtru na nevyžádanou poštu. Další představitelé Mozilla Europe jako např. Axel Hecht nebo Jan Varga přispívají už několik let svým kódem.

Jaké jsou vaše plány pro příští rok? Podpora Thunderbirdu?

V současnosti se koncentrujeme na vydání Firefoxu 1.0 a víme, že další důležitý produkt je Thunderbird. Pro příští rok chceme najmout evropské vývojáře, aby produkty Mozilla ještě vylepšili. Zbývá mnoho práce, aby se Mozilla a Firefox staly především platformou založenou na XUL a nezůstaly jen prohlížeči. Jako příklad může sloužit Mozilla Amazon Browser (mab.mozdev.org).

Které vlastnosti podle vás Mozilla a Mozilla Firefox stále ještě postrádá?

Nevím, jestli je přidávání vlastností to nejdůležitější. Do určité míry platí, že Firefox je úspěšnější než klasická Mozilla proto, že jsme některé vlastnosti odstranili či skryli! Je populárnější, protože se snadno používá a protože si můžete přidat nové vlastnosti prostřednictvím rozšíření (extensions, pozn. red.). Takže chybějící vlastnosti by se měly přidávat formou rozšíření, nikoliv zabudováním do aplikace.

Myslím, že rozhraní pro XUL a dobrý vývojový nástroj jsou potřebné pro to, aby se Mozilla rozšířila spíše jako platforma než jako prohlížeč.

Jaký je rozdíl mezi Mozillou a jinými produkty? Řekněte, proč by měli lidé Mozillu používat?

Důvodů pro Firefox je více:

- Má skvělé vlastnosti. Blokování oken pro každého, nejen pro uživatele Windows XP, kteří nainstalovali Servi-

ce Pack 2. Prohlížení v panelech, za budované vyhledávání, skvělá použitelnost a další.

- Je bezpečný a má mnoho voleb, které chrání naše soukromí.
- Nabízí možnost výběru. Výběru platformy (GNU/Linux, Mac, Windows a další), výběru vyhledávače, tématu a v neposlední řadě výběru vlastností (díky množství dostupných rozšíření). Uživatel se musí rozhodnout. Každý by se měl rozhodnout sám, jakou platformu, vyhledávač nebo něco jiného bude používat.
- Je zadarmo.
- Je svobodný. To znamená, že se můžete přidat, spolupracovat, měnit jeho kód, upravit si ho podle svého, ujasnit si, že nemá bezpečnostní díry. Prostě: vy rozhodujete, ne nějaká firma.

Používáte GNU/Linux? Kterou distribuci?

Do září 2004 jsem používal Windows XP, pak jsem chtěl nainstalovat Service Pack 2, abych vyřešil ty známé bezpečnostní problémy. Přečetl jsem si licenční ujednání, které tvrdí, že se na počítač nainstaluje DRM (Digital Rights Management, systém pro ochranu copyrightu, pozn. red.), což mi má zabránit při čtení některých souborů na mém vlastním disku. To pro mě bylo nepřijatelné, takže jsem SP2 nenainstaloval. Za tři hodiny jsem už vypaloval CD Fedora Core 2 (díky DSL) a vzápětí jsem ho instaloval. Když byl vydán Mandrake 10.1 Community, přešel jsem na něj a už jsem u něj zůstal.

KDE, GNOME nebo něco jiného?

Momentálně používám GNOME, ale ještě jsem se úplně nerozhodnul. Možná skončím u Debianu s WindowMakerem, kdoví... :-)

Co byste vzkázal našim čtenářům?

Jsem přesvědčen, že web je skvělá věc, protože umožňuje komunikaci, výměnu informací a kulturních poznatků. Uvažte, jak je dnes jednoduché zveřejnit informaci a jak je snadné získat informace od jiných lidí. Vzpomínáte si ještě na doby, kdy jste museli posílat poštou diskety, abyste mohli s přáteli sdílet data? Abychom se ujistili, že ty doby jsou dávno pryč, řiďte se dvěma věcmi:

- Používejte prohlížeč, který splní naše očekávání a dá nám možnosti rozhodovat.
- Pokud tvoříme webový obsah, postarejme se o to, aby dodržoval platné standardy a byl použitelný ve všech moderních prohlížečích (Mozilla a její deriváty, Opera, Konqueror, Safari a MSIE 6).

To je velice důležité pro to, aby web zůstal prostorem pro svobodu, která je pro všechny.

Děkuji vám za rozhovor.

Rádo se stalo. ■

Odkazy:

<http://www.webstandards.org>
WebStandards

<http://www.openweb.eu.org>
OpenWeb

<http://www.mozilla-europe.org>
Mozilla Europe

<http://www.spreadfirefox.com>
SpreadFirefox

<http://mab.mozdev.org>
Mozilla Amazon Browser

Mozilla včera, dnes a zítra

Pavel „JasnaPaka“ Cvrček

Je to již poměrně dávno, co byl nejpoužívanějším webovým prohlížečem Netscape Navigator. Za ty roky se toho však dost změnilo. Netscape již není samostatnou firmou a jejich kdysi slavný prohlížeč dnes již prakticky neexistuje. Naštěstí je zde stále rovnocenná náhrada v podobě aplikací z dílny Mozilla.org.

Ač se to nezdá, Mozilla.org má za sebou již delší existenci. Za tu dobu dala světu několik zajímavých produktů jako Mozilla Suite či v poslední době často zmiňované aplikace Firefox a Thunderbird, které si získaly značnou popularitu. Mozilla.org se též stala zdrojem pro další vývojáře, kteří na jejich výsledcích staví vlastní aplikace.

Pohled do historie

Před více než deseti lety se objevila první verze Netscape Navigatoru, webového prohlížeče, který se díky své použitelnosti i ojedinělým funkcím stal rychle nejpoužívanějším prohlížečem následujících let. S jeho raným úspěchem v letech 1994 až 1996 je spojen i rozmach webu jako média: Netscape zpřístupnil web běžným uživatelům.

Úspěch webu i dominance Netscape v mnoha webových oblastech byla tak silná, že softwarový gigant Microsoft začal Internet brát vážně. V pozici Netscape viděl dokonce své ohrožení: kdo by se stal o operační systém, když aplikace mohou běžet v internetovém prohlížeči. Začal jednat: když se nepovedlo Netscape koupit, rozhodl se jej porazit.

Na základech staříčkého prohlížeče Mosaic začal vznikat Internet Explorer. První dvě verze byly uživatelům k smíchu, s třetí verzí ale začala „válka prohlížečů“. Vylepšení měla u obou firem

přednost před opravami chyb, uživatelé dostávali nestabilní aplikace s bezpečnostními chybami. Obětí se staly i webové standardy: obě společnosti chtěly uživatelům nabídnout něco navíc a tak si rozšiřovaly specifikace po svém - bez ohledu na standardizační organizace.

Při vydání MSIE 4.0 na podzim 1997 byl podíl na trhu 72% ku 18% ve prospěch Netscape. Netscape byl ale malou firmou, která měla příjmy spojené s několika produkty. Microsoft se mohl díky příjmům z Windows pokusit příjmy Netscape omezit: pokud měl Netscape zisk z prodeje prohlížeče, rozdával Microsoft svůj prohlížeč zdarma, pokud měl Netscape zisk z prodeje serverových aplikací, Microsoft vyvinul vlastní a opět je nabízel uživatelům zdarma. Netscape tak přicházel o životodárný „vzduch“, tolik potřebný pro úspěšný vývoj aplikací.

S vydáním tehdy kvalitního MSIE 5.0 v roce 1998 obsadil Microsoft trůn webového prohlížeče. Integrace Internet Exploreru do Windows i vlastní neschopnost přizpůsobit prohlížeč novým trendům byly poslední kapky pro Netscape.

Tehdy nejspíš vznikl nápad přijmout myšlenku Erica Raymonda (publikovanou několik měsíců předtím) a uvolnit zdrojové kódy jako open source. Důvod byl jednoduchý. Netscape by nejspíš vlastními silami nedokázal odstranit všechny známé problémy svého prohlížeče, takže by mu s tím komunita dobrovolníků pomohla. Vznikla Mozilla.org.

Vznik Mozilla.org

Netscape založil Mozilla.org s cílem vytvořit vše potřebné pro nové verze pro-

O autorovi:

(* 1982) je studentem Západočeské univerzity v Plzni. V současné době v rámci projektu CZilla lokalizuje Mozilla Suite a píše či překládá články pro koncové uživatele. Dále se zabývá počítačovou bezpečností a programováním na platformě .NET.

Odkazy:

<http://www.mozilla.org/>
Domovská stránka Mozilla.org

<http://www.czilla.cz/>
Domovská stránka CZilla.cz

<http://www.mozillazine.org/>
Hlavní informační zdroj o Mozille

URL článku:

<http://www.linuxexpres.cz/04f1>

hlížečů nesoucí jméno Netscape. Karty byly rozdány tak, že Mozilla.org měla vydávat pouze Mozilla Suite jako ukázkou technologií a Netscape sám bude nabízet výsledky koncovým uživatelům. Situace po vydání Mozilla Suite 1.0 však ukázala, že to byla mylná představa.

Vývoj Mozilly byl od prvopočátku silně podporován vývojáři pocházejících z Netscape. Jejich počet byl ale postupně snižován. V současné době tvoří organizaci Mozilla Foundation několik stálých zaměstnanců, kteří projekt koordinují. Veškerá práce je na několika stovkách dobrovolných vývojářů, kteří se ve svém volném čase podílejí na tvorbě aplikací.

Mozilla Suite

Mozilla.org od roku 2002 v pravidelných intervalech vydává balík webových aplikací Mozilla Suite. Jedná se balík, který obsahuje webový prohlížeč, poštovního klienta, editor webových stránek a IRC klienta. Tento produkt lze provozovat na řadě platform jako například GNU/Linux či Windows.

Při vývoji celého balíku je kladen velký důraz na otázku bezpečnosti, která díky dobře navrhnutému bezpečnostním modelům chrání uživatele před potenciálně nebezpečným prostředím, kterým Internet bezesporu je. V prohlížeči samotném je pak velký důraz kladen na podporu obecně uznávaných standardů z dílny W3C.

To ovšem není vše, čím se Mozilla.org od začátku zabývá. Možná se to na první pohled nezdá, ale Mozilla je též vývojovou platformou. Ano, Mozilla poskytuje řadu technologií, na jejímž základě lze stavět vlastní multiplatformní aplikace. A nejen to. Poměrně snadno lze upravit ty stávající a pomocí rozšíření jim přidat nové funkce. Díky tomu vznikla řada dalších zajímavých projektů a rozšíření.

Přichází Firefox a Thunderbird

Mozilla Suite si postupem času získala řadu příznivců i odpůrců. Na jednu stranu se jednalo o komplexní produkt, který působil dosti robustně, nabízel řadu funkcí, ale to bylo právě to, co část

uživatelů nechtěla. Část z nich balíku vytýkala příliš velké hardwarové nároky a málo konfigurovatelné grafické rozhraní. To si uvědomila i malá skupina vývojářů, kteří začali vyvíjet prohlížeč pojmenovaný Phoenix.

Malý, multiplatformní prohlížeč webových stránek založený na nové architektuře byl z prvopočátku na okraji zájmu jak vývojářů, tak uživatelů. Prohlížeč byl postupem času dvakrát přejmenován: nejprve na Mozilla Firebird, a později, z důvodu kolize jména s jiným projektem, na Mozilla Firefox.

Firefox, samostatný prohlížeč s menšími požadavky na hardware, je uživatelsky přívětivější a v základní konfiguraci nabízí jen to, co chce většina uživatelů. Na podobném principu krátce nato vznikl samostatný emailový klient Mozilla Thunderbird. Oba tyto produkty si za dobu své existence získaly řadu příznivců a jsou to dnes hlavní produkty Mozilla Foundation.

CZilla

Projekt CZilla začal vznikat v srpnu roku 2001. Tehdejšímu zakladateli, Janu Urbánkovi, se nelíbila situace na českém internetu, která byla dosti nepřátelská vůči alternativním prohlížečům. U nás neexistoval žádný informační zdroj, kde by mohl uživatel čerpat informace o Mozille. V relativně krátkém čase tedy vznikly stránky CZilla.org. Po nějakém čase se projekt rozrostl a dostal se do podoby, jakou má dnes. Tu naleznete na adrese CZilla.cz

Základní činností CZilly je samozřejmě lokalizace produktů Mozilla.org do češtiny. Jedná se o již zmíněné Mozilla Suite, Firefox a Thunderbird. Lokalizace ale není vše. Pokud uživatel začne používat některý z těchto programů, má jistě řadu otázek. Na CZilla.cz naleznete fórum na podporu uživatelů, kde se na otázky uživatelů pokouší odpovídat řada zkušených uživatelů.

Uživatelé na webu naleznou řadu zajímavých materiálů, návodů a článků.

V neposlední řadě se CZilla snaží o propagaci webových standardů. Bohužel se stále vyskytuje řada webů, které jsou špatně vytvořeny a obsahují nestandardní či chybný kód, který způsobuje jeho špatné zobrazení v řadě moderních prohlížečů. Je naší snahou webmastery těchto webů na chyby upozorňovat a společně s nimi hledat vhodná řešení.

Budoucnost Mozilly

S blízkými se finálními verzemi Mozilla Firefoxu a Thunderbirdu lze očekávat dlouhodobě vzrůstající zájem uživatelů o tyto produkty. Mozilla Suite si i nadále bude udržovat stabilní oblibu u uživatelů a je očekáván vzrůstající zájem zejména z firemní sféry. Na konferenci Mozilla Developer Day, která proběhla letos v srpnu, byly prezentovány plány na Mozilla 2.0, která by podle nich měla být dostupná přibližně za rok. Oproti nynějšímu balíku jsou očekávány výraznější změny.

Pro české uživatele je připravována lokalizace nápovědy k Mozilla Suite. Tato nápověda by měla být k dispozici v rámci Mozilla Suite 1.8, která je plánována na začátek jara příštího roku. Na webových stránkách CZilla.cz lze do budoucna očekávat nové články a návody, které budou určeny jak pro koncové uživatele tak uživatele z řad firemní sféry. Celkově lze očekávat slibnou budoucnost Mozilly jak u nás tak v zahraničí. ■

Off topic

Při psaní e-mailu se mi velmi často stává, že se nachytlám, jak píši bez diakritiky. Zřejmě se tak stává díky mým mnohým příspěvkům do e-mailových konferencí, kde je zvykem takto psát. Take rychlost psaní je u mě o mnoho vyšší, protože se nemusím zdržovat horní radou kláves, kde se nacházejí písmenka s diakritikou.

Není však vhodné psát dnes bez diakritiky, a už vůbec ne například půlku odstavce v e-mailu, jak se mi minulý týden podařilo. Co vlastně nutí uživatele psát e-maily bez diakritiky? Proč to všechno? Není to tak trochu zbytečné?

Elektronická pošta si s sebou nese několik historických omezení spočívajících zejména v sedmibitovém kódování, které nabízí jen 128 pozic, což tehdy nestačilo pro písmenka s diakritikou. Dnešní poštovní servery a klienty jsou však schopné s potřebným kódováním naprosto stoprocentně nakládat.

Ačkoli napíši „český“ e-mail kolegovi, o kterém vím naprosto přesně, že používá kvalitního poštovního klienta s podporou češtiny (mutt) v operačním systému GNU/Linux, odpovědi se mi dostane již bez diakritiky. Na dotaz, proč ji nepoužívá, když funguje bez problémů, odpověděl něco ve smyslu, že je tak navyklý.

Zřejmě je to ten strach, aby byl adresát schopen text přečíst. Když totiž uživatel s nevyhovujícím klientem obdrží e-mail s háčky a čárkami, z textu se stane „rozsypaný čaj“ plný různých podivných znaků. Někdy to jsou rovnítky, jindy procenta nebo jen nesprávné znaky – záleží na kódování češtiny.

Napadá mě – pokud budeme mít strach, nedonutíme uživatele, kteří mají zastaralé e-mailové klienty, aby si je vyměnili. Pokud jim ale začne přicházet několik zpráv denně, které budou těžko čitelné, asi se začnou zajímat, proč tomu tak je. A potom si nebude nutné dávat pozor na to, co píšeme. Utopie.

Operační systém Linux: Příručka českého uživatele

Vilém Vychodil

Knihu Viléma Vychodila znám z již prvních verzí, které kolovaly mezi studenty univerzity, na které autor působí. Již tehdy text vynikal nejen vysokou kvalitou zpracování, ale zejména velmi dobře strukturovanými příklady takřka jící ze života. Když se mi dostala konečná verze do rukou, byl jsem velmi zvědavý, jaký na mě toto první vydání udělá celkový dojem.

Kniha začíná kapitolou o operačních systémech a historii Unixu. Bohužel v mnoha publikacích právě takové téma chybí. Kapitola shrnuje stručně celou historii Linuxu a velmi dobře definuje pojmy jako operační systém, jeho rysy a také filozofii unixových systémů.

Na čtenáře se hned v druhé kapitole nespustí palba příkazů, protože je věnována základnímu „rozkoukání“ v Linuxu. Uživatel by totiž měl vědět jak a proč se musí do systému přihlásit, jak vypsat obsah svého domovského adresáře, případně kde hledat nápovědu a dokumentaci.

Další kapitola velmi šetrně uvádí do problematiky unixových souborových systémů. Autor klade důraz zejména na výhody tohoto přístupu a už od počátečních příkladů je cítit jeho zkušenost z dlouholetého používání Unixu. Vysvětluje nejen práci a architekturu linuxových souborových systémů, ale také pokročilejší témata, jako je řízení přístupu nebo diskové kvóty.

V každé knize o operačních systémech se dočtete o procesech. V Příručce českého uživatele je jim věnována celá

kapitola. Dozvíte se, jak procesy v Linuxu vznikají, jak se dají spravovat nebo plánovat. Následuje nejobsáhlejší kapitola o základech příkazového interpretu. Můj názor ovšem je, že kapitola dostatečně pokrývá téměř celý interpret Bash a po jejím přečtení můžete vesele psát vlastní skripty – nejedná se tedy jen o základy, což je dobře.

Zpracování textu – tak se jmenuje šestá kapitola popisující proudové a celooobrazkové editory vi a emacs. Není jen o těchto mocných nástrojích, ale také o pojmu soubor, který v unixovém světě znamená „všechno“. Kapitola končí radami pro národní prostředí a archivaci a kompresi dat.

Kdyby kniha v tomto místě skončila, byl bych spokojený. Autor ale přidal navrch ještě dvě kapitoly o sítích a systému X Window. Celé dílo na mě udělalo sympatický dojem, text je výborně strukturován a kvalitně vysázen systémem TeX. Knihu mohu doporučit všem uživatelům, kteří se chtějí dostat pod pokličku. Nenajdete v ní ale rady pro pokročilou konfiguraci systému – na to jsou na trhu knížky jiné. ■

**Computer Press 2003, vydání první.
Doporučená cena 269 Kč/404 Sk.
Počet stran: 250 černobílých.**

Lukáš Zapletal

Okénko do oken

Portál Google spustil betaverzi své nové služby, Google Desktop Search. Jedná se o dlouho avizovanou vyhledávací službu pro stanice se všemi možnostmi, které Google nabízí. Účelem je rychlé a snadné vyhledávání na disku uživatele, konkrétně v souborech TEXT, HTML, WORD, EXCEL, PDF, Outlook (i Express) a AOL Messenger (historie).

Největším zklamáním pro uživatele Linuxu je fakt, že je služba zatím určena pro systém Windows. Také proto jsme tento text zařadili do rubriky Okénko do oken. Technicky je GDS řešen pomocí malého webového serveru, který je spuštěn po startu jako tray ikona. Celá instalace zabere na disku něco málo přes 1 MB, což je opravdu velmi dobré číslo na to, jak rychle GDS vyhledává.

Indexace (vytvoření vyhledávacího rejstříku) probíhá na pozadí, ihned po instalaci tedy můžete službu začít používat a nechat si nastavit domovskou stránku na Google Desktop Search. Ten vás ale upozorní, že výsledky nemusejí být úplné - indexace totiž probíhá jen

v době volného času procesoru (idle) - tedy, když s počítačem nepracujete.

Vyhledávání je realizováno velmi dobře - jednak je možno se připojit přímo ke GDS a vyhledávat stejně, jako ve vyhledávací Google. A nebo můžete prostě do prohlížeče zadat *www.google.com*. V tomto případě si Google ověří, že máte nainstalován GDS a mezi prvními výsledky vyhledávání na Internetu zobrazí to, co máte v počítači. Je to velmi praktické, GDS totiž umí vyhledávat například i v historii prohlížeče Internet Explorer. Velmi snadno tak například najdete stránku, kterou jste navštívili nedávno.

Mnoho komentátorů se shoduje na tom, že GDS tak trochu vypálil firmě Microsoft rybník, jež chtěla nabídnout podobné vyhledávání v novém systému Lockhorn a dlouhou dobu již hlásala, že se snaží přiblížit používání PC i pro začínající uživatele usnadňováním instalace i ovládání systému. Jiří Hlavenka na serveru Živě.cz však vtipně poznamenal, že GDS usnadnilo uživatelům systému Windows práci daleko víc, než tomu učinila firma Microsoft za 3 roky.

Jak už jsem uvedl, pro Linux zatím tato betaverze neexistuje, ale vzhledem k tomu, jak je GDS služba technicky řešena, to nebude až tak veliký problém. Doufejme, že se programátoři vyhýbali technologiím, které fungují jen na Windows, jako např. ActiveX. Pak bude úprava GDS pro provozování na Linuxu hračkou - osobně se na tento den moc těším a rohodně si GDS ihned nainstaluji. Prozatím si musím vystačit s programy locate a find. ■

Lukáš Zapletal

V příštím čísle

Příští číslo věnujeme distribuci Fedora Core 3. V příloze se budeme zabývat instalací verze Fedora Core 3, v dalším textu se pak podíváme na zoubek také firmě Red Hat a její distribuci, ze které Fedora vychází.

Druhým hlavním lákadlem by měla být vůbec první anketa o nejoblíbenější programy roku 2004, kterou již delší dobu připravujeme. Hlasovat budete samozřejmě vy, naši milí čtenáři. Výsledky zveřejníme hned v lednu. Pro respondenty máme připraveny zajímavé ceny. Máte-li nějaké náměty, kterými byste mohli naši anketu obohatit, neváhejte a napište nám. Adresu najdete v tiráži.

Vydání stabilních verzí Firefox a Thunderbird 1.0 se chystá komunita Mozilly,

stejně jako při vydání Mozilly 1.0, pořádně oslavit. Datum oslav, které budou probíhat po celém světě o víkend 19. - 21. 11. 2004, bylo pro party v Praze stanoveno na sobotu 20. listopadu. Přidejte se k ostatním uživatelům Firefoxu a Thunderbirdu a pořádně to s nimi oslavte. Více informací na www.czilla.cz.

Nastává doba předvánoční, proto se těšte na vánoční témata. Naši redaktori proslídí Internet a budou hledat open-source programy, které se nějakým způsobem dotýkají vánočních svátků. Chybět nebudou ani obvyklé rubriky nebo rozhovor, prostě bude to další vydání časopisu LinuxEXPRES tak, jak to máte rádi. ■

Kalendář na listopad

8. listopad – Oficiálně vychází distribuce Fedora Core 3 (předpokládané datum).

20. listopad (sobota) – MozParty Praha, analýza naznačují, že se akce bude konat v hospůdce Malostranská pivnice, Cihelní 3, Praha 1 (doporučujeme den před zahájením ověřit na stránkách www.czilla.cz).

20. a 21. listopad (sobota, neděle) – Linuxchange, koná se na VOŠ a SPŠE Olomouc; více www.linuxchange.org.